

połomickie, obejmujące mnóstwo rozmaitego rodzaju dzikich zwierząt, zwabiały do siebie na rozrywkę myśliwską rządców wojowniczego narodu. Miejsce to opisują uczone Michał Baliński i Tymoteusz Lipiński, w *Starożytniej Polsce*, Pożycie X., na stronie 187. jak następuje:

„Niepołomice, nad Wisłą, w b. pow. szezaryckim. Obszerne puszcze tutejsze, zasilające w drzewo żupy bocheńskie i wielickie, mające różnego rodzaju zwierza podostatkiem, sprowadzały naszych królów tak długo, póki stolica do Warszawy przeniesioną nie została. Najwięcej miejsce to zawdzięcza Kazimierzowi W.; z upodobaniem przebywając on dla wyborynych łowów, wystawił zamek, jakoteż kościół murywany 1358 r. Po 15-dniowym pobycie, 1411 r., udał się ztąd 25. Listopada Jagiełło pieszo do trzy milie odległego Krakowa; niesiono przed nim 50 chorągwi, zdobytych r. z. na Krzyżakach w bitwie pod Grunwaldem, które król w katedrze zawiesić przedsięwziął. Tenże monarcha częste tu zwolywał zjazdy panów rady; tu zapraszający go 1420 roku na objęcie tronu czeskiego posłannicy, obojętną otrzymali odpowiedź; tu w czasie narad 1433 r. przybył Eliaz, Gospodar multanski, błagając o przywrócenie siebie do kraju przez brata wyzutego. „Lata 1533. z Krakowa ruszył się Zygmunt do Niepołomicz na król. Boną y ze wszystkim dworem na krotofile: gdzie miał niedźwiedzia nad obyczay wielkiego, którego z Litwy przywieziono: gdy go wypuszczono w gaju, poszczwano go wielkimi psy, które on połamał y pobił y poranił o sto: Ożarowskiego, podkom. król. przewrocil z koniem. Tarło Krayczy pieszo, chciał do niego z oszczepem, ale mu wydarł iż padł, ledwie go chłopci ratowali. Pucil sie potom tam gdzie krolowa stala, która uciekaiac, podknał sie koń pod nią, spadła y uraziła się, bo była brzemienna: tamże porodziła bez czasu syna, który pochowan zarazem w Niepołomicach. Stańczyka też błazna przewrocil z koniem. Krol sie śmiał z Stańczyka i rzekł mu: Począłes sobie nie jako rycerz, ale iako błazen, żeś przed niedźwiedziem uciekał. Rzekł on: większy to błazen, co mając niedźwiedzia w skrzyni, puszcza go na swoje szkodę.“ (1) Dawne prawa wzbraniały polować w cudzym lesie bez pozwolenia właściciela, strzelec zaś złapany przy zwierzu, śmiercią karany bywał. Stogość takowego prawa, zwolnił dopiero Zygmunt August. „Lutomierski, podsk. n. k., 1554 roku 18. Marca, w lasach niepołomickich kradnących zwierzę, nie kazał oddawać sądowi dla ściągnięcia na nich kar kryminalnych, wyrażając: Niechce król JM., aby wtenczas kiedy odkupować można karę śmierci za zabójstwo człowieka, aby wilk lub jelen miał większą wartość jak człowiek.“ (2) Lustratorowie 1563 r. po-

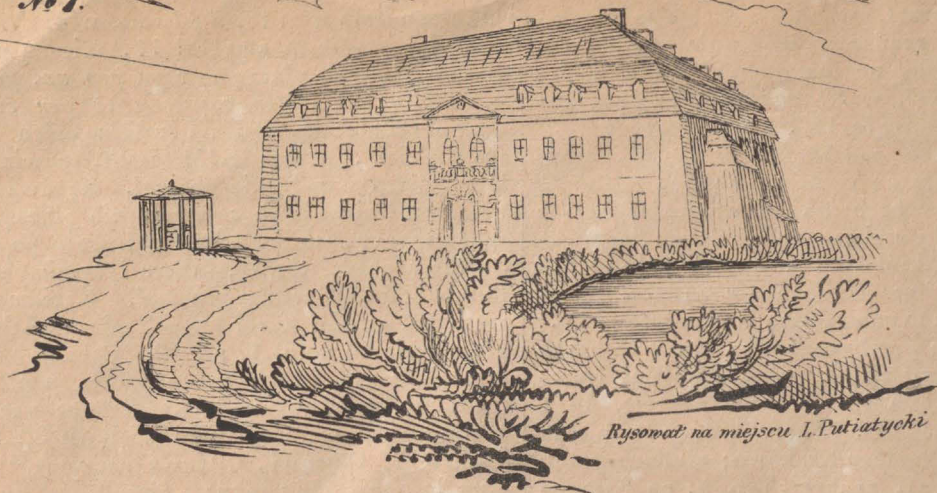
dają: „W thim stharosthwie yesth zamek, do kthorego iesth wszi 16, a folwarkow 4. W wszi Niepołomicze iesth kmyeczci 11, sziedzą na roliach z kthorich placzą czinszu *pro an. per gr. 4.* Dawa kazdi *per caponem et per caseum unum.* Kmieczcie powinni robicz dzien jeden w thidzien, a gdy KJM. iesth, powinni na kazdi dzien wszelyakie posługi. Są dwa szolizsi, kthorzi zadnich czinszow nie placzą, ani robot czynią, thilko sthrzczy lyasow powinni. Są thesz drudzi thrzey, kthore lyesznimy zową, thilko sthrasz lyeszną powinni. Karczmarzow yesth 17, sziedzi kazdi na pollanku, z kthorich placzi czinszu *mar. 1, gr. 19.* Czi na pierwsze myeczisko szieczy wieszcz powinni, a przy bihthnoszczi krola, w lowi na kazdi dzien yachacz. W they wszi yesth sthawow wielkich 3.: Sthaniatheczki, Wężowi, Olszowy nazwane.“ Podług lustracyi 1569 roku: „Zamek dobrze wymurowany nowo koszthem wylkym. Gmachy zwyrzczychne y srzedne y dolne, z ganky w kolo y s sklipey dolnymy; w nym isdeb 40.“ Gryzelda Batorówna, córka Krysztofa, wojewody siedmiogr., a synowica króla Stefana, zjechawszy tu w Czerwcu 1583 r., powitaną została od swego narzeczonego, Jana Zamojskiego, kancl. i het. w. k., poczem w świetnym orszaku prowadzona do stolicy na gody weselne. Starosta miejscowy, Lubomirski, wojewoda krak., z wielką okazałością podejmował w Lipcu 1644 r. Władysława IV., który podczas pięciodniowego pobytu swego, 50 ubił jeleni. Tenże król przybywszy 17go Lipca 1646 r., zabawiał się łowami do końca miesiąca. Daniny i powinności włóscian z czasem nieco się zmieniły, jak widać z lustracyi 1664 r., która mówi: „Kmieci sprzązanych iest 7, bez sprzązau 3. Spi zadney nie daią, ieno kura iednego kazdy y iay 10. Robią po dni 3 w tydzien bydłem, przędą oprawy po łokci 4, strozą koleyno odprawuia. Jest karczmarzow 4, powinni na pierwsze mieczysko sieci wiesc y przy bytności krola na łowieh trwac, placą po fl. 2, gr. 7. Leśnych 3. nic nie plicą, są na posłudze puszczy y zwierza strzegą. Rybak ieden obroki pewne ryb daie co piatki, srody y soboty. Stawy 3: Chroyski, Wężowy y Olszowy, który pres niedostatek wody wysicha.“ Wieś ta należąca do dóbr stołowych król., składała starostwo niegr.; ma skład soli, zamek w całości dochowany i kościół zawierający dawne grobowce Branickich.“

W roku 1730. odbył August II. wielkie polowanie w puszczy niepołomickiej. O polowaniu tém zanotowano w papierach dawnego leśnictwa niepołomickiego, co następuje:

„Roku 1730. d. 24. Września polował najiaśniejszy król polski, August II., w niepołomickiej puszczy do sto osób, z najznacniejszymi panami polskimi, iako i zagranicznymi, przez

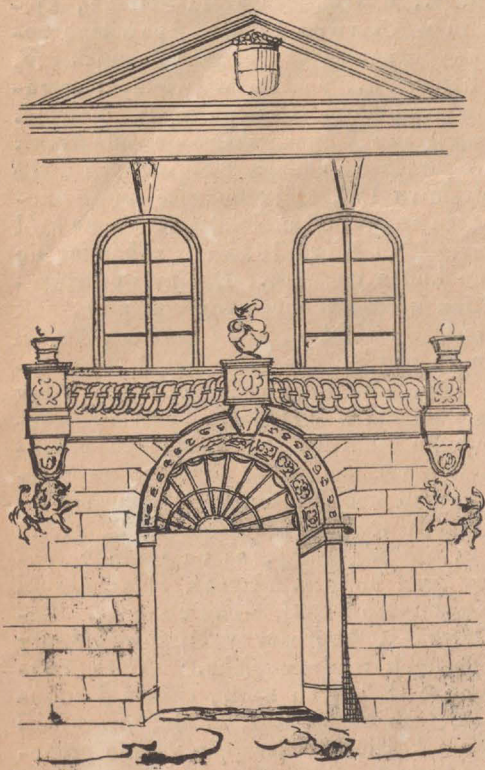
(1) Bielski.

№ 1.

Rysował na miejscu I. Putiatycki

№ 2.

№ 3.

Rys. na miejscu I. Putiatycki.

No. 1. Zamek królewski w Niepołomicach był dawniej o 1 piętro wyższy, w czworokąt budowany, zupełnie podobny królewskiemu w Krakowie i tak filarami wewnątrz przyozdobiony; jest w nim sala duża w ten sposób sklepiona, że dwie osoby w przeciwległych kątach stojące, jeśli jedna z nich zupełnie pochiczu cokolwiek wyrzecz, druga przychyliwszy ucha do ściany, jak najdokładniej usłysz, co tamta wyrzecz. Od niepamiętnych czasów co rok na Śty Wojciech dwóch ludzi z pobliskiej wsi Mścienczyn są obowiązani cały ten zamek zamiatać, i ten zwyczaj do dziś trwa. Ma to z tąd pochodzić, że Śgo Wojciecha ta wieś nie dobrze przyjęła.

No. 2. Są drzwi główne, bardzo pięknie z kamienia ciosane.¹

No. 3. Dąb sławny z puszczy niepołomickiej, pod którym August II. nocował. 7. 20. 8. 21 1844/45